



آسیب‌شناسی و بررسی ساختار گرافیکی فونت «مولا» بر اساس خط کوفی کهن

معصومه هادی همراه * عبدالرضا چارئی **

تاریخ دریافت مقاله : ۹۵/۱/۱۶

تاریخ پذیرش مقاله : ۹۵/۱۲/۱۷

چکیده

خط کوفی نخستین نوشتار اسلامی است که دارای ظرافت و استحکام است. قدیمی‌ترین نسخه قرآن به خط کوفی کهن، به امام علی (ع) منسوب است. خواندن این خط که بسیار پیچیده می‌نمود، موجب پیدایش قلم‌های شش‌گانه (اقلام سته) شد. در نهایت حروف با رابطه‌های گرافیکی، تصویر نوشتاری یک زبان را نشان دادند و قلم‌ها خلق شدند؛ که یکی از عوامل موثر در گرافیک می‌باشند. از قلم‌های مطرح در حوزه گرافیک، فونت «مولا» است و از این رو به این نام است که طراحی آن بر اساس قرآن‌های کوفی کهن منسوب به امام علی (ع) است.

فونت (قلم) مولا در نگاه کلی شبیه به خط کوفی کهن است، اما بر اثر دقت تفاوت‌های واضحی در شکل حروف و ترکیبات آن می‌توان یافت که بر اثر استانداردسازی حروف در این قلم شکل گرفته است. شناخت ساختار فونت مولا و مقایسه آن با کوفی کهن مورد نظر و آسیب‌شناسی حروف و بررسی تفاوت‌ها و شباهت‌های این قلم با خط کوفی کهن و همچنین اصلاح این قلم جهت کاربرد صحیح در گرافیک، هدف اصلی مقاله پیش‌روست و برای مقایسه هرچه بهتر، حروف آن‌ها در قالب جدول‌هایی قرار داده شد و همچنین محورهای جهت‌نمایش نظام هندسی حروف طراحی شد. پرسش‌های پژوهش به ترتیب زیر است: ۱. اصول و قواعد فونت «مولا» کدامند؟ ۲. تفاوت‌ها و شباهت‌های فونت مولا با خط کوفی کهن مذکور چیست؟

روش تحقیق بر اساس توصیفی - تحلیلی و مبنای گردآوری کتابخانه‌ای و مشاهدات میدانی است و در دستاورد حاصل از این پژوهش شاهد تفاوت در طراحی حروف مفرد در فونت مولا نسبت به خط مذکور، عدم رعایت کرسی حروف در ترکیبات این قلم، و ضخامت متغییر در اتصالات بین حروف بودیم.

واژگان کلیدی

خط کوفی، کوفی کهن، فونت مولا، طراحی حروف.

* این مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد در رشته گرافیک با عنوان «مطالعه تطبیقی خط کوفی کهن (قرن سوم هجری) و خط محقق (قرن هفتم هجری) و ساختار آن‌ها در کتابت قرآن کریم» دانشکده هنر دانشگاه شاهد است.

Email: masi_h_22@yahoo.com

** دانشجوی کارشناسی ارشد گرافیک دانشگاه شاهد، شهر تهران، استان تهران

*** استادیار و عضو هیئت علمی دانشکده هنر دانشگاه شاهد، شهر تهران، استان تهران، (مسئول مکاتبات) Email: chareie@shahed.ac.ir